

Hlas Ukrajinců: Chudoba a materiální deprivace

/ Výzkum mezi uprchlíky

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

PAQ
RESEARCH

/ Autoři výzkumu

Martina Kavanová, Daniel Prokop, Michael Škvrňák, Matyáš Levinský (PAQ Research)

/ Sběr a zpracování dat

Paulína Tabery, Yana Leontiyeva, Jana Vitíková, Martin Spurný, Matouš Pilnáček, Monika Kyselá, Olga Zhmurko (Sociologický ústav AV ČR)

/ Kontakty pro média

Daniel Prokop

PAQ Research

prokop@paqresearch.cz

+420 608 333 902

Martina Kavanová

PAQ Research

kavanova@paqresearch.cz

+420 608 353 597

Yana Leontiyeva

Sociologický ústav AV ČR

yana.leontiyeva@soc.cas.cz

+420 774 802 440

/ Datum vydání zprávy

29. 9. 2022

Obsah

<i>Hlavní zjištění</i>	<i>4</i>
<i>Doporučení PAQ Research.....</i>	<i>4</i>
<i>O výzkumu.....</i>	<i>6</i>
<i>/ 1 / Chudoba a na čem závisí</i>	<i>7</i>
<i>/ 2 / Souvislosti a dopady chudoby</i>	<i>13</i>
<i>/ 3 / Půjčky</i>	<i>14</i>

Hlavní zjištění

- / 1 / Míra příjmové chudoby mezi ukrajinskými uprchlíky v Česku je nesrovnatelně vyšší než mezi českou populací. I při započtení humanitární dávky a hodnoty podpory v bydlení žije v příjmové chudobě přes 35 % uprchlíků (mezi Čechy 9–10 %).
- / 2 / Uprchlíky aktuálně chrání před propadem do totální chudoby humanitární dávka (tu pobírá cca 80 % z nich) a bydlení poskytnuté zdarma (alespoň částečnou podporu má 65 % uprchlíků). Bez této podpory by chudobou trpělo přes 80 % uprchlíků. Velký efekt má především na rodiny s dětmi – častěji mají podporu v bydlení a relativně vyšší hodnotu pro ně má humanitární dávka.
- / 3 / Příjmová chudoba se týká dvakrát častěji uprchlíků, kteří nemají v domácnosti žádný příjem z práce v Česku. Z pracujících postihuje nejčastěji lidi, kteří pracují jako dělníci a nekvalifikovaní a pomocní manuální pracovníci (kterých je většina). Uprchlíci tak do velké míry doplácí na bariéry v kvalitním pracovním uplatnění – mezi kterými je znalost jazyka, nedostatek předškolní péče o děti a uznávání kvalifikací. To zvyšuje i zmíněnou závislost na státní podpoře.
- / 4 / Tři čtvrtiny uprchlíků mají úspory maximálně na měsíc (mezi Čechy je to cca 30 %). Kombinace úspor a příjmů ukazuje, že celkem 29 % uprchlíků je zároveň v příjmové chudobě (po započtení podpory v bydlení) a zároveň má úspory maximálně na měsíc. Ti jsou extrémně ohroženi chudobou. Další 41 % žije v domácnostech s příjmy nad hranici chudoby, ale nedostatečnými úsporami.
- / 5 / Těžkou materiální a sociální deprivací trpí 62 % uprchlíků (u Čechů to bylo loni okolo 2 %¹). V rámci položek materiální deprivace si například 89 % nemůže dovolit nečekaný výdaj ve výši 13 tisíc Kč a 36 % si nemůže dovolit mít dva páry padnoucích bot pro každého člena domácnosti. Nejvíce jsou materiální deprivací zasaženy samoživitelky.
- / 6 / Finanční situace má také určitou souvislost se začleňováním se do společnosti, mj. skrz možnosti navštěvovat jazykové kurzy a zajistit si standardní bydlení. Nejvíce předpovídá integraci to, zda má domácnost alespoň minimální úspory.
- / 7 / Půjčit si na cestu či pobyt v Česku si muselo 38 % uprchlíků, většinou jsi půjčili od rodiny či známých na Ukrajině, v Česku jen výjimečně.

Doporučení PAQ Research

- / 1 / Posílit kvalitní pracovní uplatnění, které snižuje chudobu a omezuje závislost na státní podpoře. To zahrnuje větší asistenci na trhu práce – například posíláním nabídek z ÚP a dalších zdrojů i lidem, kteří zatím našli zaměstnání výrazně pod svou kvalifikací. Posílení dostupnosti předškolních zařízení, bezplatná výuka češtiny i v pracovní době a další zjednodušení uznávání ukrajinských kvalifikací.
- / 2 / Pokračovat v podpoře Ukrajinců humanitární dávkou a při jejím poklesu ji případně více diferencovat podle velikosti domácnosti a počtu lidí.

¹ V Česku je ale statistika uměle snížena tím, že výzkumy SILC neprobíhají právě mezi cizinci, na ubytovnách, azylových domech a v ostatních vyřazených lokalitách. S jejich zahrnutím by těžkou materiální a sociální deprivací trpělo zřejmě 5 až 8 % obyvatel Česka.

- / 3 / Podporovat bydlení poskytované českými domácnostmi – jde o levnější variantu než bydlení v ubytovnách a finance jdou českým domácnostem, kterým pomohou v energetické krizi.
- / 4 / Nastavit a dostatečně komunikovat plán přechodu z ad-hoc pomoci ve formě humanitární dávky a podpory bydlení v českých domácnostech a na ubytovnách do systému státní sociální podpory (SSP). Ad-hoc nástroje podpory a zařazení do SSP by měly mít minimálně 1 měsíc překryv, protože v SSP je zpožděné čerpání.
- / 5 / Asistovat nejchudším uprchlíkům v napojení na potravinové banky a další formy pomoci.
- / 6 / Realizovat programy, které poskytnou volnočasové aktivity (DDM) či školky zdarma, a to jak pro rodiny uprchlíků z Ukrajiny, tak pro chudší české rodiny, aby nemusely šetřit na vzdělávání a integraci dětí.

O výzkumu

Cíle a obsah výzkumu

V dokumentu naleznete zjištění z druhého reprezentativního výzkumu ukrajinských uprchlíků v ČR, který se zabýval otázkami práce, materiální situace, mobility a dovedností. Tento report popisuje materiální situaci uprchlíků v Česku, míru chudoby a to, jak ji ovlivňuje finanční podpora ze strany státu. Report je součástí výzkumné série Hlas Ukrajinců.

Realizátoři a partneři

Výzkum realizuje **PAQ Research, z. ú.** (obsah a zpracování výstupů) **Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.** (sběr dat). Výzkum finančně podpořilo **Hlavní město Praha** (rozšíření výběrového souboru v rámci Prahy pro detailnější zmapování situace na městských částech).

Metodika

Zpráva vychází zejména z druhé vlny výzkumu mezi uprchlíky z Ukrajiny, kterého se zúčastnilo 2079 domácností, ve kterých žije 6215 uprchlíků z Ukrajiny. Dotazování probíhalo od 4. 8. do 18. 8. 2022 (report popisuje data sesbíraná do 18. 8., ale dotazování probíhalo do 29. 8.). Analýza vlivu chudoby na začlenění dětí a dospělých je založena pouze na respondentech, kteří se účastnili první vlny výzkumu realizované v červnu a červenci a zaměřené na vzdělávání, volnočasové aktivity a bydlení.

Výzkum probíhá online dotazováním na panelu uprchlíků z Ukrajiny, který provozuje Sociologický ústav AV ČR. Panel vznikl ve spolupráci SOÚ AV ČR a Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, které během censu pracovní aktivity žadatelů o humanitární dávku oslovilo domácnosti uprchlíků s možností participovat ve výzkumech SOÚ AV ČR. Účast ve výzkumech je anonymní a honorovaná (převod odměn na charitu), identita respondentů je během rekrutace panelu ověřována telefonicky.

Výstupy prezentované v této zprávě vychází ze vzorku, který je **reprezentativní z hlediska kraje bydliště v rámci České republiky, kombinace věku a pohlaví respondentů v rámci krajů a z hlediska vzdělání na úrovni ČR (hrubě odpovídá statistikám MPSV o příjemcích humanitární dávky)**. Reprezentativita je zajištěna kombinací náhodného stratifikovaného výběru (oslovení náhodně vybraných kontaktů v rámci mikroregionů ČR) a následným dovážením dat, aby struktura výběrového souboru odpovídala statistikám z dat Ministerstva vnitra ČR (CIS) a MPSV.

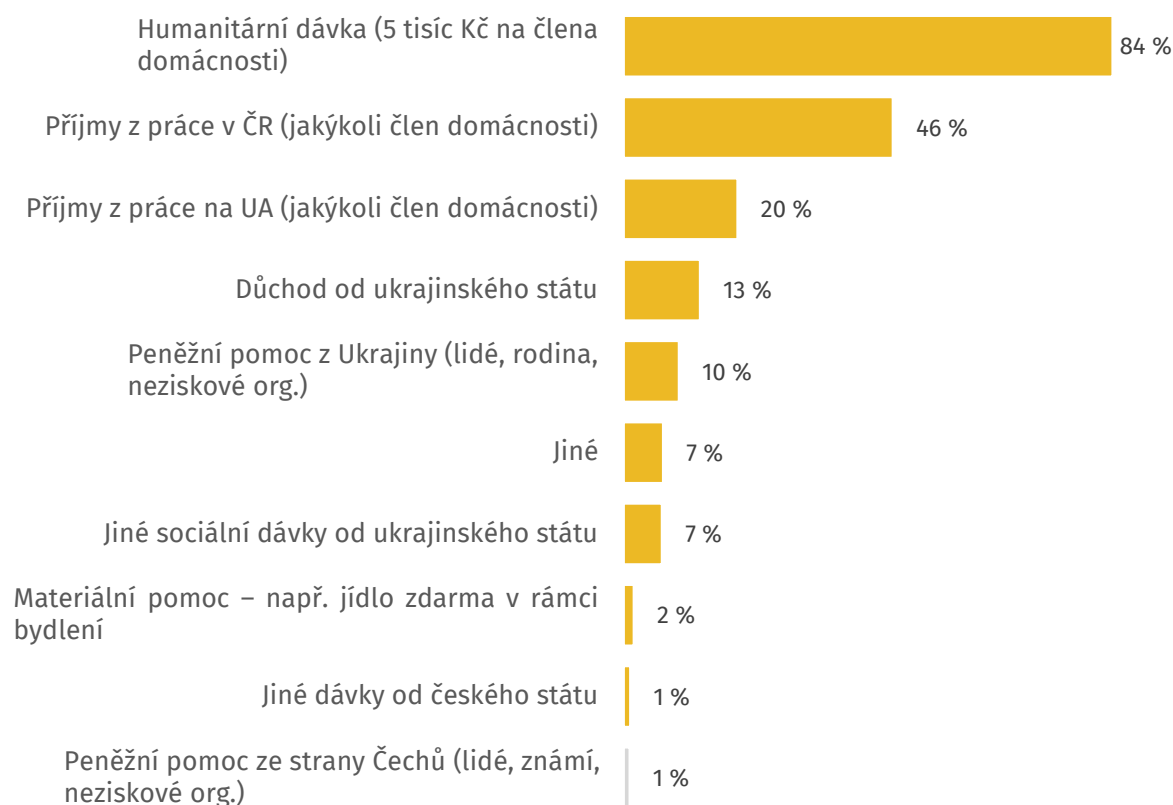
Výzkum reprezentuje postoje a zkušenosti lidí Ukrajiny, kteří do Česka přišli po únoru 2022 a stále v Česku zůstávají.

/ 1 / Chudoba a na čem závisí

Pro analýzu ekonomické situace uprchlíků je klíčové prozkoumat, z jakých zdrojů se skládají příjmy ukrajinských uprchlíků, tedy co má vliv na jejich finanční stabilitu. Příjmy z práce od alespoň jednoho člena domácnosti má 46 % uprchlíků (Graf 1.1). Humanitární dávku od MPSV (5000 korun na osobu) dostalo podle zdrojů ministerstva alespoň jednou 95 % uprchlíků, kteří přišli do ČR. Podíl uprchlíků aktuálně pobírajících humanitární dávku se dá odhadnout na 80 % (výzkum je na vzorku pouze lidí, kteří si zažádali o humanitární dávku, proto je % v Grafu 1.1 vyšší).

Graf 1.1

/ Zdroje příjmů uprchlíků

Poznámka: N=6215; Znění otázky: „Má vaše domácnost v Česku (jakýkoli z jejích členů) následující příjmy?“

Z výzkumu vyplývá, že 69 % uprchlíků je po součtu všech těchto typů příjmu domácnosti pod hranicí příjmové chudoby (kterou se označuje příjem pod 60 % mediánu). Velká část uprchlíků není ale odkázaná na příjmy, jelikož mají poskytnuté bydlení zdarma.² Abychom mohli lépe posoudit skutečnou materiální situaci uprchlíků, připočetli jsme k deklarovanému součtu příjmů hodnotu poskytnutého bydlení (podle výše státní dotace pro solidární domácnosti na osobu). Druhý řádek Grafu 1.2 ukazuje, že se podíl ukrajinských uprchlíků žijících pod hranicí chudoby s připočtením poskytnutého bydlení snížil na 35 %. Pouze 11 % uprchlíků celkovými čistými příjmy domácnosti (z práce, dávek, z Ukrajiny) patří do vyšší příjmové poloviny české společnosti, a to i po započtení výše podpory v bydlení.

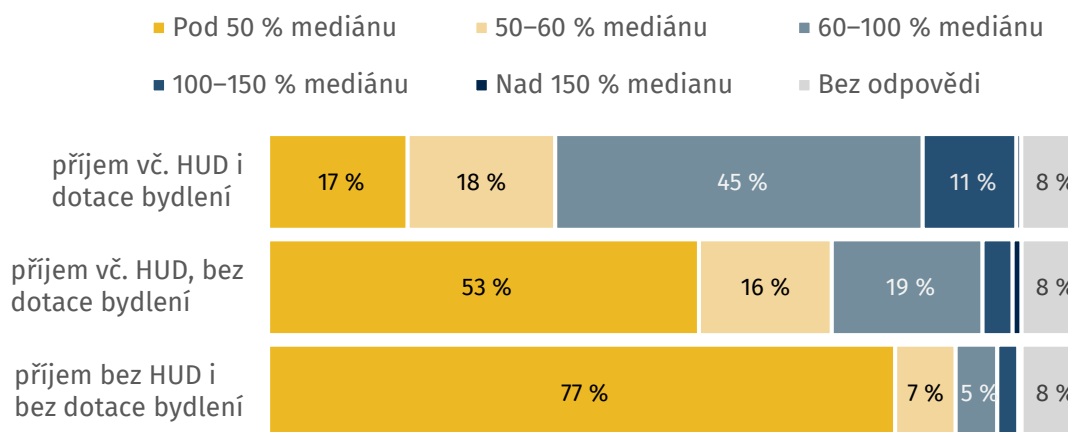
² Jako hodnotu bydlení zdarma počítáme u všech uprchlíků, kteří za něj neplatí, hodnotu současné státní podpory pro poskytování bydlení od Čechů – 5 tisíc za první, 4 tisíce za druhou osobu atd. Tato částka je imputována do příjmů uprchlíků, kteří mají bydlení zdarma (bez ohledu na další detaily). Pokud na bydlení jen přispívá, je připočtena polovina částky.

Pro definici příjmové chudoby používáme českou hranici příjmové chudoby, která vychází i ze struktury domácností. Za chudé jsou označeny jednočlenné domácnosti s příjmem pod 13 667 Kč. Domácnost matky a tří malých dětí je příjmově chudá při čistém příjmu pod 26 tisíc apod. Mezi Čechy je v příjmové chudobě okolo 9–10 % domácností (Eurostat). Uprchlíci jsou tak v příjmové chudobě více než třikrát častěji.

Kromě podpory v bydlení hraje velkou roli v ochraně před chudobou i humanitární dávka od MPSV. Pokud by stát přestal poskytovat obě tyto formy podpory (třetí řádek Grafu 1.1), v příjmové chudobě by se za stávající situace ocitlo celkem 84 % ukrajinských uprchlíků. Dokud tedy nebudou podmínky pro uprchlíky takové, aby si měli šanci najít práci, která pokryje jejich výdaje včetně bydlení, bylo by zastavení finanční podpory pro většinu uprchlíků v Česku fatální.

Graf 1.2

/ Ekvivalizovaný příjem domácnosti

Poznámka: N=6215; Znění otázky: „Pokud sečtete všechny tyto typy příjmů vaší domácnosti v Česku, jaký je její celkový čistý měsíční příjem?“ (viz box)

Měření příjmové chudoby vychází z tzv. ekvivalizovaného příjmu = čistý příjem domácnosti přepočtený na počet spotřebních jednotek (první dospělý = 1 jednotka, druhý dospělý nebo dítě nad 12 let = 0,5 jednotky, menší dítě = 0,3 jednotky). V metrice používáme české hranice chudoby a mediánového příjmu z roku 2021. Pokud by tedy byly v Grafu 1.2 zobrazeny české domácnosti, 50 % by mělo příjem nad medián a cca 9–10 % příjem v prvních dvou kategoriích do 60 % mediánu. Do příjmu domácnosti se počítají příjmy všech jejích členů jak z práce, tak z finanční podpory, jako je humanitární dávka, sociální dávky v ČR, důchod na Ukrajině a peněžní a materiální pomoc od neziskových organizací a jednotlivců.

Tabulka 1 popisuje vztahy mezi mírou příjmové chudoby a pracovními podmínkami a složením domácnosti. Při započtení bydlení poskytnutého zdarma jsou příjmovou chudobou nejčastěji zasaženy jednočlenné domácnosti a samoživitelé s jedním dítětem, jelikož ti mají méně často poskytnuté ubytování zdarma a paušální humanitární dávka (HUD) na osobu má pro ně menší relativní hodnotu.

Naše analýza potvrzuje, že rodiny s dětmi jsou před upadnutím do totální chudoby chráněny právě sociální podporou a solidaritou Čechů. Pro domácnosti s dětmi, a především pro samoživitele je obtížnější se v Česku uživit z práce – v této skupině je nejméně častý příjem z práce v Česku. Bez HUD a podpory v bydlení by se 80–90 % rodin s dětmi ocitlo v příjmové chudobě. Rodiny ale mají častěji podporu v bydlení a hodnota HUD (5000 Kč měsíčně) má vyšší relativní hodnotu u dětí. To jejich chudobu výrazně redukuje na 25–56 % u různých typů rodin.

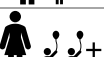

// www.paqresearch.cz

Uprchlíci, kteří mají v domácnosti alespoň jednoho vydělávajícího člena, jsou méně často v příjmové chudobě (23 % oproti 46 %). Nejstabilnější materiální

situaci mají lidé pracující v nejvyšších kvalifikacích (resp. v nich pracuje člen domácnosti), tedy specialisté a řídicí pracovníci. Ti jsou pod hranicí příjmové chudoby jen ve 12 % – což je stále vyšší než celková míra chudoby v Česku.

Tabulka 1

/ Souvislosti s příjmovou chudobou a materiální deprivací

		V příjmové chudobě (s HUD a podporou v bydlení)	V příjmové chudobě (bez HUD a podpory v bydlení)	Trpí těžkou materiální deprivací
Všichni uprchlíci		35 %	84 %	62 %
Kvalifikace profese (podle systému ISCO)	Specialisté a řídicí pracovníci	12 %	68 %	40 %
	Techničtí / odborní pracovníci, úředníci	15 %	76 %	60 %
	Pracovníci ve službách a prodeji	18 %	85 %	55 %
	Řemeslníci a kvalifikované manuální práce	11 %	82 %	56 %
	Dělníci a nekvalifikovaní / pomocní manuální pracovníci	22 %	78 %	61 %
Příjmy z práce v ČR	Ano – alespoň jeden člen domácnosti	23 %	81 %	59 %
	Ne	46 %	87 %	70 %
Typ domácnosti		48 %	58 %	52 %
		56 %	79 %	57 %
		56 %	83 %	70 %
		25 %	90 %	74 %
		30 %	90 %	65 %
		25 %	85 %	63 %

Poznámka: N=6215; Plusové znaménko u domácností značí například domácnost se dvěma a více dospělými.

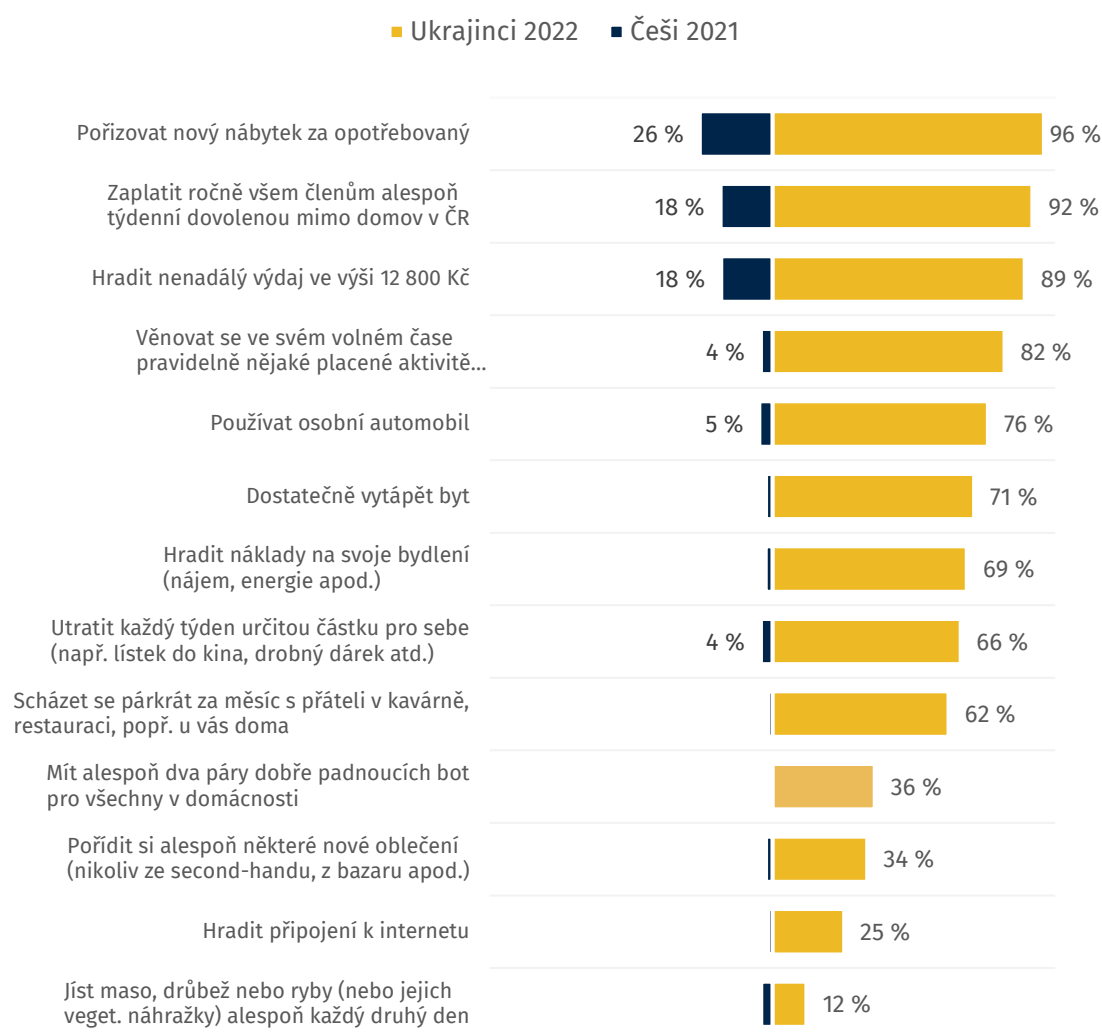
Materiální deprivace

Materiální deprivaci měří Eurostat skrze počet základních potřeb (jako je hrazení nenadálého výdaje, nákup oblečení nebo volnočasové aktivity), které si domácnost nemůže pro sebe dovolit. Podle výpovědí uprchlíků jich 62 % trpí těžkou materiální deprivací (kde si nemohou dovolit většinu měřených položek). Mezi Čechy je to pod 2 %.

Graf 1.3 zobrazuje výsledky ukrajinských uprchlíků v jednotlivých položkách materiální deprivace a srovnání s českou populací. Rozdíly jsou markantní – například 89 % uprchlíků si nemůže dovolit hradit nenadálý výdaj ve výši 12 800 Kč. U Čechů bylo toto číslo v roce 2021 jen 16 %.³

Graf 1.3

/ Materiální deprivace Ukrajinců a Čechů – % kteří si NEmohou dovolit:

Poznámka: N=6215; Znění otázky: „České i ukrajinské domácnosti se potýkají s různými ekonomickými problémy. Vyberte prosím u následujících věcí, zda si ji vaše domácnost žijící v Česku může, či nemůže finančně dovolit.“; U lidí, kteří mají bydlení poskytnuté zdarma, je počítáno, že si hradit bydlení i vytápět byt mohou dovolit. Pokud na bydlení přispívají,

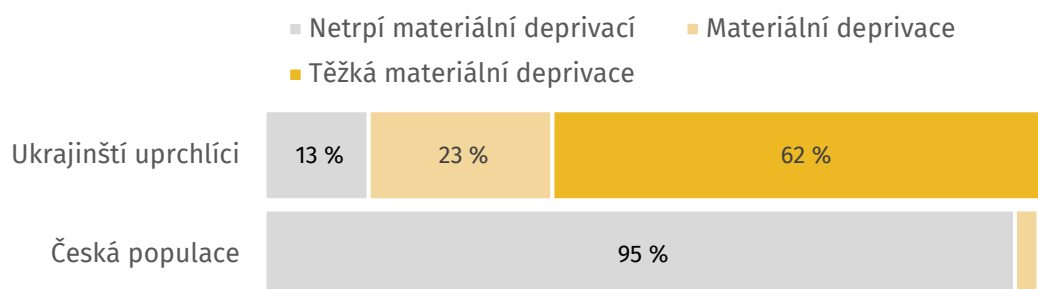
// www.paqresearch.cz

³ Zdroj: Eurostat, 2021

počítáme, že si mohou dovolit hradit bydlení.

Graf 1.4

/ Míra materiální deprivace

Poznámka: N=6215; Znění otázky: „České i ukrajinské domácnosti se potýkají s různými ekonomickými problémy. Vyberte prosím u následujících věcí, zda si ji vaše domácnost žijící v Česku může, či nemůže finančně dovolit.“; Těžká materiální a sociální deprivace označuje nemožnost si dovolit 7 a více položek ze 13 podle Eurostatu. Pokud má respondent hrazené ubytování, nepočítá se zde jeho/její nemožnost hradit náklady na bydlení a vytápění bytu do indexu materiální deprivace.

Souvislosti materiální deprivace jsou o něco jiné než u příjmové chudoby (*Tabulka 1*). Těžkou materiální deprivací (kde si nemohou dovolit většinu položek ze seznamu, viz *Graf 1.4*) trpí především samoživitelky, na rozdíl od příjmové chudoby, kterou jsou zasaženi po započítání bydlení zdarma spíše jednotlivci a domácnosti bez dětí. Například 72 % samoživitelů s více dětmi si nemůže finančně dovolit scházet se párkrát měsíčně s přáteli a 42 % si nemůže dovolit dva páry padnoucích bot pro každého člena domácnosti. Možnost dovolit si věci jako útratu v restauraci nebo nové boty totiž souvisí nejen s příjmem a dávkami, ale také s celkovou situací domácnosti, do které patří i úspory. Je tak možné, že samoživitelky tyto základní potřeby pro svou domácnost nenaplnují, protože by více riskovaly při vypadnutí příjmů. Uprchlíci, kteří nemají v domácnosti žádného vydělávajícího člena, také výrazně častěji trpí těžkou materiální deprivací (59 % oproti 70 %).

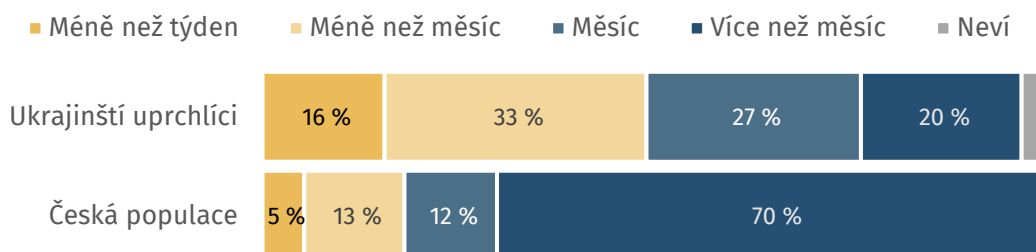
Úspory a celková životní situace

Co se týče úspor, jsou na tom ukrajínští uprchlíci oproti Čechům špatně. Takřka polovině z nich (49 %) by vystačily úspory méně než měsíc, pokud by u nich došlo k úplnému výpadku příjmů, a 16 % by dokonce nevystačily ani na týden (*Graf 1.5*). V české populaci je oproti tomu 18 % domácností, které mají úspory na méně než měsíc.⁴

Nejvíce ohrožení výpadkem příjmu jsou rodiče samoživitelé (většinou matky), pětina z nich úspory stačí jen na týden. Lidé, kteří nemají žádného člena domácnosti pracujícího v Česku, jsou zcela bez úspor častěji než pracující, 17 % z nich by vystačily úspory na méně než týden. Naopak čerpání humanitární dávky nemá vliv na úspory a ani na úsporách nezávisí – spíše drží nad pomyslnou hladinou lidí, kteří by jinak s financemi nevyšli vůbec.

// www.paqresearch.cz

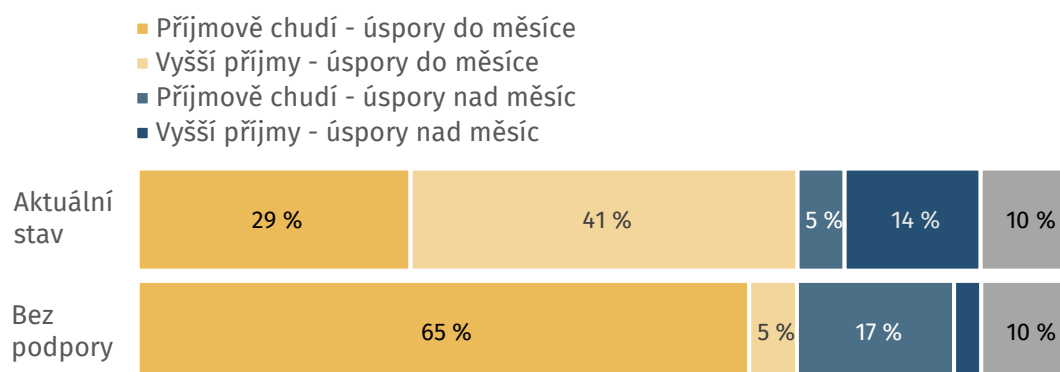
⁴ Život během pandemie, data z února 2022

Graf 1.5**/ Jak dlouho by vydržely úspory**

Poznámka: N=6215, Znění otázky: „V případě, že by ve vaší domácnosti došlo k úplnému výpadku příjmu, jak dlouho odhadujete, že by vám vystačily vaše úspory?“. Zdroj ČR: PAQ Život během pandemie, 2022

Graf 1.6 ukazuje celkovou finanční situaci uprchlíků rozdělením podle hranice příjmové chudoby a úspor. Celkem 29 % uprchlíků je v příjmové chudobě a mají úspory maximálně na měsíc. Dalších 41 % žije v domácnostech s příjmy nad hranicí chudoby, ale malými úsporami.

Druhý řádek grafu ilustruje, kolik uprchlíků by se ocitlo v příjmové chudobě a bez příjmů, pokud by byla zrušena humanitární dávka a dotace na bydlení zdarma. Zastavením podpory by 65 % uprchlíků propadlo do velmi malých příjmů i úspor. Nejvíce by byly zasaženy rodiny s dětmi.

Graf 1.6**/ Typologie dle úspor a příjmů a efekt zrušení podpory pro uprchlíky**

Poznámka: N=6215, Příjmově chudí = pod 60 % medianu ekvivalizovaného příjmu domácnosti, vyšší příjmy = nad 60 % medianu. Horní řádek = aktuální stav po započtení bydlení poskytnutého bez úplaty, dolní řádek = při zrušení bydlení zdarma a humanitární dávky.

/ 2 / Souvislosti a dopady chudoby

Testovali jsme, zda existuje souvislost mezi materiální situací a mírou sociální integrace (Tabulka 2). Z analýzy vychází, že lidé v lépe zajištěných domácnostech mají „výhodu“ v začlenění se do společnosti. Největší vliv zde mají na situaci uprchlíků úspory, jelikož v těch se uprchlíci relativně liší zatímco ve výši ekvivalizovaného příjmu jsou na tom často podobně. Klíčové jsou zde rozdíly mezi prvními dvěma řádky a posledním, jelikož skupina lidí v příjmové chudobě s dostatečnými úsporami je velmi malá.

Děti z domácností, které jsou buď v příjmové chudobě, nebo mají minimální úspory, se méně často účastní vzdělávání. To může být jeden z důsledků sociálního vyloučení, které se projevuje v chudobě a zároveň v menší účasti ve vzdělávání, ale mohou existovat i další vztahy (například vyšší pracovní aktivita lidí, jejichž děti už chodí do školy). Stejně tak jsou děti z méně finančně stabilních rodin hůře začleněné do kolektivu (je dáno školou, ale i např. volnočasovými aktivitami). U účasti dětí ve skupinových volnočasových aktivitách (kroužky) jsme našli jen slabý efekt materiální situace, což ale může být dáno i nedostatečnou velikostí vzorku a tím, že v různých regionech jsou různé aktivity nabízeny zdarma apod. Co se týče dospělých, uprchlíci bez úspor méně často navštěvují kurzy češtiny, u kterých je největší bariérou právě cena, a také méně často žijí ve standardním bydlení.

Tyto příklady napovídají, že chudoba může vést k horší integraci a horším předpokladům najít si odpovídající práci (např. kvůli nedostatečné jazykové úrovni), což povede k postupně ještě horším vyhlídkám finanční stability. Abychom zabránili vyčlenění uprchlíků ze společnosti, je tedy nutné jim asistovat s co nejrychlejším nalezením adekvátní práce a současně pokračovat ve finanční pomoci nebo proplácení žádoucích aktivit (jazykové kurzy, volnočasové aktivity).

Tabulka 2

/ Souvislost příjmové chudoby a integrace

	Mají standardní bydlení	Chodí na kurz češtiny	Dítě chodí do školy/školky	Dítě dobře začleněno do kolektivu	Účast dětí ve skupinových volnočasových aktivitách
Příjmově chudí & úspory do měsíce	25 %	34 %	39 %	31 %	21 %
Vyšší příjmy & úspory do měsíce	25 %	37 %	49 %	29 %	25 %
Příjmově chudí & úspory nad měsíc	23 %	50 %	52 %	39 %	31 %
Vyšší příjmy & úspory nad měsíc	40 %	53 %	55 %	49 %	29 %

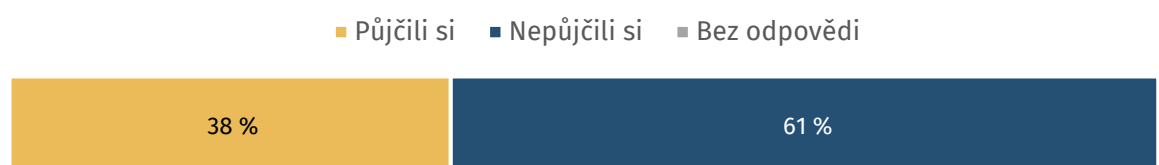
Poznámka: N=6193, N=829, N=2076, N=648, N=682 (dle sloupců). Podíl uprchlíků v různých příjmových kategoriích, kteří mají (vs. nemají) standardní bydlení... atd.; Příjmově chudí = pod 60 % mediánu ekvivalizovaného příjmu, úspory do měsíce = včetně 1 měsíce

/ 3 / Půjčky

Část Ukrajinců si musela půjčit peníze buď na pokrytí cesty do Česka, nebo na život v Česku v posledních měsících. Týká se to celkem 38 % uprchlíků v Česku (Graf 3.1). Nejčastěji si půjčují lidé s nízkými příjmy a bez úspor (úspory do měsíce). Častěji si také půjčují lidé, kteří v Česku pracují na nejméně kvalifikovaných pozicích, které spadají v klasifikaci ISCO do profesí 6–9 (manuální práce, pomocní pracovníci, montéři apod).⁵ Většina uprchlíků si půjčila peníze na Ukrajině (Graf 3.2), a to ze tří čtvrtin od známých či rodiny, ale v 27 % také od banky (Graf 3.3). v Česku si půjčku brala celkově jen 3 % Ukrajinců, a to převážně také od známých.

Graf 3.1

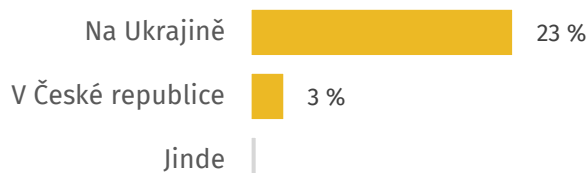
/ Musela si domácnost půjčit peníze, aby pokryla náklady na život v Česku nebo na cestu do Česka)?

Poznámka: N=6215. Znění otázky: Musela si Vaše domácnost půjčit peníze, aby pokryla náklady na život v Česku nebo na cestu do Česka (od února 2022)?

Graf 3.2

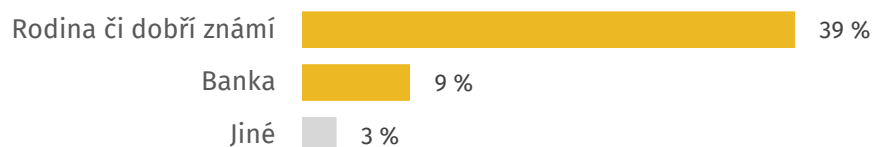
/ V jaké zemi si uprchlíci půjčili peníze

Poznámka: N=6215. Znění otázky: Půjčila si Vaše domácnost v ČR nebo na Ukrajině?; 30 % respondentů, kteří si půjčili, nespecifikovali kde.

Graf 3.3

/ Od koho si uprchlíci půjčili peníze

Poznámka: N=6215; Znění otázky: „Od jaké osoby/instituce jste si půjčili?“; Jiné = lidé, u kterých bydlíme, osoba poskytující půjčky, nebankovní instituce

⁵/O výskumu o finanční situaci uprchlíků v převážně nekvalifikovaných profesích jsme psali v [předchozí zprávě ze série Hlas Ukrajinců](#).